

Blog eind april

BRICS een “onbeduidend” clubje?

Op 17 april bij een debat in de Tweede Kamer over de EU-Top, sprak demissionair premier Mark Rutte over Poetin en de oorlog in Oekraïne: “Overschat nou niet de man Poetin. Ik heb de man heel veel gesproken. Dat is geen sterke man, echt niet, dat is geen sterke vent.” Ook van de BRICS is Rutte niet onder de indruk. Het is volgens hem een “heel onduidelijk, rommelig clubje”. “Neem dat nou niet te serieus”, zei hij. “Ook China en India zitten in de club. Maar wat kan dat nou worden?!”

Met de zoveelste verbazing en verbijstering hoor en zie ik de onkunde en de zelfingenomenheid van onze politieke elite in het maken van Nederlandse buitenlandse politiek. Het jarenlange ‘Rutte-regeringsclubje’ lijkt geen idee te hebben wat er speelt in de nieuwe, opkomende wereld van Eurazië, of nog breder gezegd de ‘globale meerderheid’. Het ‘onduidelijk rommelig clubje van de BRICS’ (met China en India in hun club, wat zou dat nou kunnen worden?!) is heel hard op weg om de nieuwe norm te gaan zetten in de nieuwe wereldorde waarbij wij, Europeanen, niet door lijken te hebben dat de 500-jarige Westerse dominantie ten einde is gekomen. Dit is het resultaat van jarenlang falend beleid van ingedutte, onkundige Europese en Amerikaanse politici die met hun hoofd in hun Westerse media bubbel leven.

Welke andere opties heeft Rusland dan eigenlijk gehad dan zich te richten op het Oosten en, in het verlengde daarvan, de BRICS? Voor Rusland is eeuwenlang Europa, met afstand, de natuurlijke voorkeur van Rusland en de Russen geweest. Maar helaas heeft Europa, door haar eigen buitenlandse beleid een politiek gevoerd die zichzelf gediskwalificeerd heeft bij de Russen. Vaak zie ik bij mijn landgenoten dat dit kwartje nog steeds niet is gevallen. Hoe dat komt heeft alles met onze media te maken.

Vanaf 2013 schreven we al e-mails naar de media of boden we aan om lezingen te geven bij de afdeling, voorlichting, van diverse politieke partijen om meer aandacht te geven voor de BRICS conferenties die in Rusland en China gehouden werden. Toen al viel het mij op hoe weinig kennis en hoeveel desinteresse er was voor het Euraziatische deel van de wereld.

Twee maanden geleden verdwaalde ik in Moskou op het wegennet in de stad, de stad die ik op mijn duimpje ken. Alle nieuw gebouwde buitenwijken die als mooie voorsteden uit de grond worden gestampt. Alle nieuwe metrolijnen en spoorlijnen die in een paar jaar gebouwd zijn. Alle wetenschappelijke nieuwe instituties die programma’s verzorgen met de BRICS-landen. Alle jonge Alumni-mensen die ingezet kunnen worden op projecten naar India of Afrika. Alle bedrijven waar ik langs reed die drie jaar geleden nog IKEA of Mercedes op hun bedrijfsgevels

hadden staan hebben nu Chinese, Aziatische of Russische namen. Alle Russen die het nu als 'trendy' gaan zien om Chinees te studeren of om Sinologie of Aziatische studies te gaan doen. Alle infrastructuur- en medische projecten in India of Afrika (Mali, Niger en Burkina Faso) hebben de aandacht en evenzeer wordt de Russische cultuur en taal in Afrikaanse scholen gepromoot en onderwezen. Teveel om op noemen.

Als we het hebben over de BRICS en de betekenis hiervan voor de nieuwe wereldorde dan zijn er drie belangrijke punten. Het eerste punt is dat Rusland en China het motorblok vormen van de BRICS. Beide landen werken al op bilateraal niveau intensief samen. Niet alleen op economisch vlak maar vooral ook op geopolitiek vlak. BRICS is voor deze landen eigenlijk een versterkt platform waarin zij hun krachten kunnen bundelen en met andere (grote) landen nauw kunnen samenwerken. Vandaag de dag zijn er drie grootmachten: Amerika, China en Rusland. Twee van de drie werken nu samen en bieden actief verzet tegen Amerika in hun buitenlandse politiek. Vergelijk 2024 eens met 1972 en het contrast kan niet groter zijn. In 1972 ging de Amerikaanse president Richard Nixon naar China om realpolitik te bedrijven. Nixon kreeg het toen voor elkaar dat Amerika en China, ondanks hun ideologische verschillen, de handen op elkaar kregen om gezamenlijk op te trekken om de macht van de Sovjet-Unie in te dammen. Of dit goed of slecht was laat ik in het midden maar ik gebruik dit historisch voorbeeld alleen maar om te illustreren hoe de globale machtsverhoudingen nu zijn omgekeerd. Nu is het Amerika die wordt ingedamd (in Eurazië) in plaats van Rusland of China.

Het tweede punt is dat steeds meer niet-westerse landen zich aansluiten bij de politiek van de BRICS. Niet-westerse landen zien een toekomst in deze nieuwe multipolaire wereldorde waar betrekkingen op basis van wederzijds respect voor nationale soevereiniteit in brede zin de kern vormen. Op dit moment zijn er 9 landen lid van de BRICS (Brazilië, Rusland, India, China, Zuid-Afrika, Egypte, Ethiopië, Iran en de Verenigde Arabische Emiraten). Deze landen vertegenwoordigen circa 45 procent van de wereldbevolking en circa 33 procent van de wereldeconomie. In het verlengde van het concept van nationale soevereiniteit zijn er en meer landen geïnteresseerd, voor hun eigen financiële soevereiniteit, in de New Develop Bank (soort IMF of Wereldbank maar dan opgericht door de BRICS) dat een alternatief betalingssysteem vormt ten opzichte van het Westers gedomineerde SWIFT-systeem. Andere landen willen weg onder de Westerse controle op het SWIFT-systeem en uiteindelijk ook weg van de suprematie van de Amerikaanse dollar. Dat gaat niet van vandaag op morgen maar het begin is er.

Het derde punt is dat door de correlatie van machten de BRICS (en in het bijzonder Rusland en China) in een positie zijn om politiek te bedrijven die echt substantiële zaken teweeg brengt wat de gevestigde internationale (westerse) orde wijzigt. Vorig jaar sloten Egypte en Ethiopië zich aan bij de BRICS, gevolgd door de

Verenigde Arabische Emiraten, Iran en Saoedi-Arabië. De Chinese leider Xi Jinping is het gelukt Iran en Saoedi-Arabië bij elkaar te brengen en de betrekkingen tussen deze landen te helpen normaliseren. De aartsvijanden hebben elkaar de hand gegeven en kiezen voor de multipolaire wereld op basis van gedeelde belangen in plaats van mee te spelen in een verdeel en heers politiek. Een politiek die in het Midden-Oosten lang is bedreven (en gestimuleerd is) door de Verenigde Staten. Ik herinner me nog goed hoe de Amerikaanse president Joe Biden in juli 2022 een 'minder warm onthaal' kreeg van het Saoedische koningshuis dan gebruikelijk. Ruim één jaar later werd de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Anthony Blinken door de Saoedische kroonprins Mohamed Bin Salman een paar uur in 'de wacht gezet'. Allemaal indicaties dat Amerikaanse macht en prestige in het Midden-Oosten aan het afnemen is. Dit is echt een waterscheiding moment te noemen in de geschiedenis van deze regio en de rol die andere niet-westerse (BRICS) landen, in dit geval China, nu zijn gaan spelen.

Ik vraag me serieus af of en wat Mark Rutte over vijf of tien jaar zegt over het onbeduidende 'rommelige clubje, dat we niet al te serieus hoeven te nemen'. Zou hij dan zeggen dat wij daar ook beter aan tafel hadden kunnen zitten?